

Lisansüstü Eğitim Alan Hemşirelerin Profesyonel Değerlerinin Almayanlarla Karşılaştırılması

Comparison of Values the Professional of Nurses Who are and Do Not Take Graduate Education

Eşe Yelekçi¹, Adalet Koca Kutlu²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Manisa, Türkiye

²Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye

Atif vermek için: Yelekçi E, Koca Kutlu A. Lisansüstü eğitim alan ve almayan hemşirelerin profesyonel değerlerinin karşılaştırılması. SHYD. 2020;7(2):261-70.

Öz

Amaç: Bu çalışma, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin profesyonel değerlerini almayanlarla karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı ve kesitsel türde olan bu araştırmanın evrenini, bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşireler oluştururken (N=750); evrenin tamamına ulaşmak amaçlanmış ve rastgele örneklem yöntemiyle çalışmaya katılmayı kabul eden 308 hemşire araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmanın verileri, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği" ile toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmada, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin %62,5'i 30 yaş ve altı, %70,3'ü kadın, %65,6'sı bekar, %76,6'sının 10 yılın altında çalıştığı, %71,9'unun servis hemşiresi olarak görev yaptığı, %60,9'unun profesyonellik ile ilgili eğitim almadığı bulunmuştur. Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin %54,5'i 30 yaş üzerinde, %80,7'si kadın, %57,8'i evli, %64,7'si lisans mezunu, %54,5'inin 10 yılın altında çalıştığı, %83,6'sının servis hemşiresi olduğu, %84,4'ünün profesyonellik ile ilgili eğitim almadığı saptanmıştır. Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı (p<,05) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 10 yıl ya da daha az mesleki deneyimi olan, YBÜ hemşiresi olarak çalışan ve profesyonellik ile ilgili eğitim alan hemşirelerin puan ortalamalarının daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<,05).

Sonuç: Çalışmada lisansüstü eğitim alan hemşirelerin "Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği" puanlarının daha yüksek olduğu belirlenirken, hemşirelikte profesyonel değerlerin oluşumunda eğitimin önemsenmesi gerektiği belirtilebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, hemşirelikte lisansüstü eğitim, profesyonellik, meslek, değerler

Abstract

Aim: This study made to compare the professional values of nurses who are and do not take graduate education.

Methods: Universe of the study that is a descriptive and cross-sectional was consisted of nurses working at a Training and Research Hospital. 308 nurses who accepted to participate in the study formed the sample of the study. The data of the study were collected by Personal Information Form and Professional Values of Nurses Scale.

Results: Nurses who are postgraduate education; 62.5% of them under the age of 30, 70.3% female, 65.6% single, 76.6% of less than 10 years it works, 71.9% work that as clinic nurses, 60.9% were found to receive education about professionalism. 54.5% of non-graduate nurses were over 30 years of age, 80.7% were women, 57.8% were married, 64.7% were bachelors, 54.5% were under 10 years. 83.6% worked as a clinic nurse and 84.4% was found to receive education about professionalism. In the study, it was determined that the mean and sub-dimensions of the nurses were higher and the difference was statistically significant. Besides, it was found that the mean scores of the nurses who had 10 years or less professional experience, who worked as ICU nurses and those who received professionalism training were higher and meaningful (p<.05).

Conclusion: It was found that the nurses who received postgraduate education were more higher mean of the Scale. Education should be considered in the formation of professional values in nursing.

Keywords: Nursing, postgraduate nursing education, professionalism, profession, values

Received / Geliş: 24.07.2019

Accepted / Kabul: 20.05.2020

Published Online / Online Yayın: 31.08.2020

Corresponding author / İletişim: Adalet Koca Kutlu, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye

E-mail / E-posta: adaletkutlu@yahoo.com

Yazarların ORCID bilgisi:

E.A. 0000-0002-8282-6783, A.K. 0000-0003-4417-5657

Extended Abstract

Professionalism; is a service provided by individuals with long and advanced education and supported by professional organizations (Adıgüzel et al., 2011). Professional professionalism is very important in providing quality care services and establishing professional standards (Çelik, Ünal, Saruhan, 2012). Therefore, it is important to know the professional status of nurses and the factors affecting their professional status. The professional functions of nurses; It can be shown as providing quality health care, developing theories by conducting research, active participation in professional organizations and being effective in political activities (Çalışkan, 2013). Nursing education should be arranged in a way to ensure the development of professionalism functions.

Aim: This study made to compare the professional values of nurses who are and do not take graduate education.

Method: Universe of the study that is a descriptive and cross-sectional was consisted of nurses working at a Training and Research Hospital. 308 nurses who accepted to participate in the study formed the sample of the study. The data of the study were collected by Personal Information Form and Professional Values of Nurses Scale. For analysis of the data was used number-percent, average, median, Mann Whitney U and Kruskal Wallis Test. In addition, the scale was calculated to Cronbach alpha Coefficient.

Results: Nurses who are postgraduate education; 62.5% of them under the age of 30, 70.3% female, 65.6% single, 76.6% of less than 10 years it works, 71.9% work that as clinic nurses, 60.9% were found to receive education about professionalism. 54.5% of non-graduate nurses were over 30 years of age, 80.7% were women, 57.8% were married, 64.7% were bachelors, 54.5% were under 10 years. 83.6% worked as a clinic nurse and 84.4% was found to receive education about professionalism. In the study, it was determined that the mean and sub-dimensions of the nurses were higher and the difference was statistically significant. Besides, it was found that the mean scores of the nurses who had 10 years or less professional experience, who worked as ICU nurses and those who received professionalism training were higher and meaningful ($p<.05$).

Conclusion: It was found that the nurses who received postgraduate education were more higher mean of the Scale. Education should be considered in the formation of professional values in nursing.

Giriş

Toplumlarda gittikçe önem kazanan profesyonellik, yüksek düzeyde uzmanlık, bilgi, beceri, tutum ve davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Profesyonellik, meslek alanı ile ilgili yüksek düzeyde eğitim alan uzman kişilerden oluşan ve örgütlenerek güçlü hale gelen meslek üyelerinin verdiği hizmeti belirtmektedir. Bunun yanında verilen hizmetin kalitesini arttırmak ve daha iyi bir noktaya getirmek için çalışmalar yapmak, gelişmeleri izleyerek ilerleme sağlamak da profesyonelliğin göstergelerinden sayılmaktadır (Göriş, Kılıç, Ceyhan, Şentürk, 2014; Vicdan, 2010).

Toplumda meslek seçimini başarılı bir şekilde gerçekleştiren, mesleğini düzenli olarak uygulayan, mesleki uygulamalarda doğruları gerçekleştirerek bilgi ve deneyimlerini geliştirerek geçimini sağlayan bireye profesyonel denilmektedir (Tanrıverdi, 2017). Profesyonel kişilerden uygulamalarında yetkin olmaları, akılcı ve etik kurallara uygun davranmaları, toplumsal kurallardan etkilenen kişilerin gereksinimlerini kişisel çıkar gözetmeksizin yerine getirmeleri beklenmektedir (Altıok, 2014; Orak ve Alpar, 2012).

Profesyonellik ölçütleri; meslek ile ilgili mesleki kuruluşların ve derneklerin olması, mesleki uygulamalarda otonomi sahibi olma, yüksek düzeyde eğitim, toplumsal hizmetin verilmesi, seçilen uzmanlık alanlarında çalışabilmek için gerekli nitelik ve yeterliliklerin olması, mesleki kurallara uyma ve bilimsel yöntemlerden yararlanarak düzenli olarak yapılan mesleki uygulamaların yeniliklere açık olmasının sağlanması şeklinde belirlenmiştir (Adıgüzel, Tanrıverdi, Özkan, 2011; Kaya, 2013).

Profesyonelliğin yetkinlikleri; hizmet kalitesini arttırmak için çalışma koşullarının uygun hale getirilmesi, bağımsız olarak en iyi standartları belirleme, mesleğini tamamlamak için uzun süreli çalışma, gerçekçi hedefler belirleme, mesleki uygulamalar sonuçlanana kadar düzenli ve sistemli olarak çalışma, mesleğine ve kurumuna yenilikler getirme, yeniliklere açık ve başkalarının gelişimine yardımcı olma, hizmet verdiği ve diğer meslek uygulayıcılarıyla etkili iletişim içerisinde olma ve onların gereksinimlerini kontrol edip karşılamaya çalışmak şeklinde özetlenmektedir (Erbil ve Bakır, 2009; Ertürk ve Özmen, 2018).

Sağlık alanında görülen gelişmeler, yüksek düzeyde eğitim almış profesyonel hemşirelerin olmasını gerekli kılmaktadır. Profesyonel olarak mesleğini yapan hemşire; uygulama alanlarında etik kurallara uyan, bağımsız kararlar alabilen, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri izleyerek, mesleki gelişimi sağlayan ve kaliteli sağlık bakımı veren kişidir (Erol, 2016). Hemşirelerin bakım vermenin yanında araştırmalar yapma, mesleki bilgiyi geliştirme ve mesleki örgütlere katılım gibi profesyonel işlevleri de bulunmaktadır (Göriş ve ark., 2014). Hemşirelerin profesyonel kimlikleri, hasta/sağlıklı kişiler, diğer meslek uygulayıcıları, başka meslek grupları ve toplumla etkileşiminde ve mesleki uygulamalarında rehberlik etmektedir (Küçük, 2016).

Açıkgöz'ün (2015) aktardığına göre; Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN) tarafından profesyonel bir meslek üyesi olarak tanımlanan hemşire, yüksek düzeydeki eğitimini bitirerek hemşirelik uygulamalarında nitelik ve yetkinlik kazanmış ve yetkileri onaylanmış profesyonel kişi olarak belirtilmektedir.

Meslek olmanın temel özellikleri olan eğitim ve bilimsellik; eğitimsel hazırlık, araştırma, yayın yapma, toplumsal hizmet sunma, mesleki örgütlere katılım, hemşirelik kodları, otonomi, kuramsal bilgi, yeterlilik ve sürekli eğitim gibi ölçütleri içermektedir (Kaya, 2011). Bu ölçütler profesyonelleşme ölçütleri ile benzerlik göstermektedir. Hemşirelerin profesyonel kimlik gelişimi; hemşirelik eğitimi öncesinden çalıştıkları zaman boyunca klinik deneyimleri ve kariyer gelişimleri ile devam etmektedir (Özpekin, 2015). Hemşireliğin profesyonelleşmesinde eğitim önemli bir etmen olup bu eğitimin meslekleşme ve profesyonelliğe ulaşma açısından en az lisans eğitimi düzeyinde olması gerektiği vurgulanmaktadır (Adıgüzel ve ark., 2011).

Yılmaz ve Vermişli'nin (2016) çalışma sonuçlarında, hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Yoğun bakım hemşireleriyle yapılan çalışmada, hemşirelerin mesleki algılarının istenilen düzeyde olmadığı ve mesleki gerekliliklerin tam olarak yerine getirilmediği görüşüne ulaşılmıştır. Demir ve Yıldırım'ın (2014) çalışmasında ise, hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin düşük olduğu, eğitim düzeyi yükseldikçe profesyonellik puanlarının da arttığı görülmüştür.

Hemşirelikte profesyonellik için hemşirelerin kaliteli sağlık bakımı sağlama, araştırmalar yaparak kuram geliştirme, mesleki örgütlere aktif katılım sağlama ve politik çalışmalarda etkili olma gibi girişimlerde bulunmaları gerekmektedir (Çalışkan, 2013; Çelik ve ark., 2012). Bunun için hemşirelerin profesyonellik durumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Hemşirelerin profesyonelliklerinin belirlenmesinin yanında profesyonellik durumlarını etkileyen etmenlerin belirlenerek, gerekli düzenlemelerin yapılması önemlidir. Eğitim düzeyi, profesyonelleşme ölçütlerinin başında gelmekte olup özellikle lisansüstü eğitim gibi ileri eğitim durumunun profesyonelleşme konusundaki bilinçlenmeye etkisinin ortaya konması mesleki gelişmelere önemli katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, lisansüstü eğitimin bilimsel araştırmalarda, profesyonel düşünme ve profesyonel davranışlarda etkili olduğu görüşü doğrultusunda, hemşirelik eğitiminin profesyonel anlayışa etkisiyle ilgili bilimsel çalışmalara gereksinim olduğu belirlenmesiyle bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Türü: Bu araştırma, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin profesyonel değerlerini almayanlarla karşılaştırmak amacıyla, karşılaştırmalı-tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Sorusu: Çalışmada;

- Lisansüstü eğitim alan ve almayan hemşirelerin profesyonel değerleri arasında fark var mıdır? sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri: Araştırma, bir eğitim ve araştırma hastanesinde Eylül 2017- Kasım 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu hastane, 6 Ekim 1971 tarihinde hizmete açılmış, 1976 yılında eğitim ve araştırma hastanesi niteliğine kavuşmuş, Sağlık Bilimleri Üniversitesi ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan protokol kapsamında, 2016 yılında üniversite hastanesi statüsü kazanmış ve 992 yatak kapasitesi olup 750 hemşire ile hizmet vermektedir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini, bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşireler oluştururken (N:750); örneklemini bu hastanede görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 308 hemşire oluşturmuştur. Araştırmada herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmadan, araştırmaya polikliniklerde çalışanlar dışında, tüm hemşireler araştırma kapsamına alınmıştır. Ancak, verilerin toplandığı tarihlerde raporlu, izinli vb. nedenlerle olmayan ve çalışmaya katılımda gönüllü olmayan hemşireler araştırma dışında kalmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Kişisel Bilgi Formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ)" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Form, hemşirelerin tanıtıcı özelliklerini içeren, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mesleki deneyimi, çalışma şekli, lisansüstü eğitim alma durumu, profesyonellikle ilgili eğitim alma durumu ve görüşlerini sorgulayan 10 sorudan oluşmaktadır.

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ): Ölçek, Amerikan Hemşireler Birliği'nin etik kurallarını yansıtan, hemşirelerin sahip olduğu değerleri ortaya çıkarmak amacıyla Weis ve Schank (2000) tarafından geliştirilen bir ölçektir. HPDÖ'nün Türkçeye uyarlaması Orak ve Alpar (2012) tarafından yapılmış ve 44 maddelik ölçek 31 maddeye indirgenmiştir. Ölçek beşli Likert tipi "Son derece önemli-5, Çok önemli-4, Önemli-3, Biraz önemli-2, Önemli değil-1"

şeklinde değerlendirilmekte ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar “İnsan Onuru (madde 13, 14, 15, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31)”, “Sorumluluk (madde 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12)”, “Harekete Geçme (madde 4, 16, 17, 18, 23)”, “Güvenlik (madde 1, 2, 3, 5)” ve “Otonomi (madde 19, 20, 21, 22)” olarak isimlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 31, en yüksek puan ise 155’tir. Ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısının ,95 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı ,98 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Yöntemi: Araştırmanın verileri, etik kurul, kurum izni ve bilgilendirilmiş onam alındıktan sonra, araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelere araştırmacı tarafından veri toplama aracının elden dağıtılması ve yaklaşık bir hafta sonra araştırmacı tarafından geri toplanmıştır.

Verilerin Analizi: Araştırma verilerinin analizi, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 15.0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde demografik özellikleri tanımlamak için sayı yüzde; ortalama, standart sapma, ortanca değerleri ve çeyrekler arası dağılım (ÇAA dağılımdaki verilerin ortadaki ,50’sinin yer aldığı aralık) belirlenmiştir. Verilerin normallik analizi Kolmogorov Smirnov normallik testi ile değerlendirilmiş ve normal dağılım görülmediği için hemşirelerin demografik özellikleri ile ölçek alt boyutları ortalamaları arasındaki fark Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca ölçeğin Cronbach alfa katsayısı belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma için ölçeği geliştiren Orak’tan e-posta yoluyla ölçek kullanım izni alınmış, daha sonra Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu’ndan (03.01.2018 tarih ve 20478486 No.lu) etik kurul onayı ve İzmir Sağlık Müdürlüğü’nden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerden ise sözlü ve yazılı onay alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu araştırmanın verileri, sadece bir hastanede çalışan hemşirelerden elde edilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden düşük sayıdaki hemşirenin bildiriyle sınırlıdır. Tüm hemşirelere genelleme yapılmamalıdır.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular; hemşirelerin sosyodemografik özellikleri, HPDÖ ve alt boyutları ortalamaları, hemşirelerin demografik özellikleri ve eğitim düzeyleri ile HPDÖ ve alt boyutlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular şeklinde ele alınmıştır.

Tablo 1. Hemşirelerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı (N:308)

Değişkenler	Lisansüstü eğitim alanlar n (64)	%	Lisansüstü eğitim almayanlar n (244)	%
Yaş				
30 yaş ve altı	40	62,5	111	45,5
30 yaş üstü	24	37,5	133	54,5
Yaş ort*:32,67±7,79 (min-maks: 18,00-59,00)	**30,81±5,36 (min-maks:25,00-52,00)		**33,19±8,25 (min-maks: 18,00-9,00)	
Cinsiyet				
Kadın	45	70,3	197	80,7
Erkek	19	29,7	47	19,3
Medeni durumu				
Evli	22	34,4	141	57,8
Bekar	42	65,6	103	42,2
Eğitim durumu				
Sağlık Meslek Lisesi			36	14,8
Ön lisans			50	20,5
Lisans			158	64,7
Yüksek lisans	58	90,6		
Doktora	6	9,4		
Çalışma yılı				
10 yıl altı	49	76,6	133	54,5
10 yıl ve üzeri	15	23,4	111	45,5
Çalışma yılı Ort*:10,58±8,17 (min-maks: 1,00-41,00)	7,87±5,62** (min-maks:1,00-28,00)		11,29±8,58** (min-maks: 1,00-41,00)	

* Tüm örneklem üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama±standart sapma** Eğitim alan ve almayan örneklem üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama±standart sapma

Hemşirelerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1'de incelendiğinde, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin yaş ortalamasının $30,81 \pm 5,36$ (min-maks: 25,00-52,00), %62,5'inin 30 yaş ve altında, %70,3'ünün kadın, %65,6'sının bekar, %90,6'sının yüksek lisans mezunu ve çalışma yılı ortalamasının $7,87 \pm 5,62$ (min-maks: 1,00-28,00) yıl olduğu ve %76,6'sının 10 yılın altında çalıştığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin yaş ortalamasının ise $33,19 \pm 8,25$ (min-maks: 18,00-59,00) yıl olduğu ve %54,5'inin 30 yaş üzerinde, %80,7'sinin kadın, %57,8'inin evli, %64,7'sinin lisans mezunu çalışma yılı ortalamasının $11,29 \pm 8,58$ (min-maks: 1,00-41,00) yıl olduğu ve %54,5'inin 10 yılın altında çalıştığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelerin çalışma özelliklerinin dağılımı (N:308)

Değişkenler	Lisansüstü eğitim alanlar n (64)	%	Lisansüstü eğitim almayanlar n (244)	%
Kurumda çalışma yılı				
6 yıl altı	52	1,3	135	55,3
6 yıl ve üzeri	12	18,8	109	44,7
Kurumda çalışma yılı ort:*	**4,31±3,80		**7,05±6,47	
6,48±6,11 (min-maks: 1,00-41,00)	(min-maks:1,00-20,00)		(min-maks:1,00-1,00)	
Birimde çalışma yılı				
4 yıl ve altı	47	73,4	127	52
4 yıl üzeri	17	26,6	117	48
Birimde çalışma yılı ort:*	**2,78±2,07		**4,79±5,23	
4,37±4,82 (min-maks: 0,08-38)	(min-maks: 0,08-11,00)		(min-maks: 0,08-38,00)	
Çalıştığı pozisyon				
Servis Hemşiresi	46	71,9	204	83,6
Sorumlu Hemşire	4	6,3	17	7,0
Yoğun Bakım Hemşiresi	8	12,5	14	5,7
Diğer (eğitim, diyabet vb.)	6	9,4	9	3,7
Yüksek lisans/doktora alanı (n:56)				
Hemşirelik alanı ile ilgili bölümler	38	67,8	-	-
Hemşirelik alanı dışı bölümler	18	32,2	-	-
Profesyonellik ile ilgili eğitim alma durumu				
Evet	25	39,1	38	15,6
Hayır	39	60,9	206	84,4
Profesyonellik ile ilgili eğitim süresi (n:41)				
30 gün altı	15	23,4	14	5,7
30 gün ve üzeri	4	6,3	8	3,3
Profesyonellik ile ilgili eğitim süresi ort.:				
*27,31±38,8 (min-maks: 1,00-180,00)				

* Tüm örneklem üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama±standart sapma** Eğitim alan ve almayan örneklem üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama±standart sapma

Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin çalışma özellikleri incelendiğinde (Tablo 2); kurumda çalışma yılı ortalaması $4,31 \pm 3,80$ (min-maks: 0,08-11,00) yıl, %81,3'ü 6 yılın altında, birimde çalışma yılı ortalaması $2,78 \pm 2,07$ yıl (min-maks: 0,08-11,00), %73,4'ünün 4 yıl ve altında çalıştığı, %71,9'unun servis hemşiresi, %67,8'inin hemşirelik alanında yüksek lisans/doktora eğitimi aldığı, %60,9'unun profesyonellikle ilgili eğitim almadığı, profesyonellik eğitimi alanların eğitim süresi ortalamasının $27,31 \pm 38,8$ (min-maks: 1,00-180,00) saat olduğu ve %23,4'ünün 30 günün altında eğitim aldığı saptanmıştır (Tablo 2).

Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin çalışma özellikleri incelendiğinde ise, kurumda çalışma yılının ortalaması $7,05 \pm 6,47$ (min-maks: 1,00-41,00) yıl olduğu %55,3'ünün 6 yılın altında çalıştığı, birimde çalışma yılı ortalamasının $4,79 \pm 5,23$ (min-maks: 0,08-38,00) yıl olduğu, %52'sinin 4 yıl ve altında çalıştığı, %83,6'sının servis hemşiresi olduğu, %84,4'ünün profesyonellikle ilgili eğitim almadığı, profesyonellikle ilgili eğitim süresi ortalamasının $27,31 \pm 38,8$ (min-maks: 1,00-180,00) saat olduğu ve %5,7'sinin 30 gün altında eğitim aldığı bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 3. Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği puan ortalamalarının ve alt boyut ortalamalarının dağılımı (N:308)

HPDÖ ve Alt Boyutları	Ortalama±ss	Ortanca	ÇAA*	Min-Maks
Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği	115,22±28,75	117,50	36,75	31,00-155,00
İnsan Onuru Alt Boyutu	41,26±10,53	43,00	13,00	11,00-55,00
Sorumluluk Alt Boyutu	25,25±6,72	25,00	9,00	7,00-35,00
Harekete Geçme Alt Boyutu	18,43±4,89	18,50	6,00	5,00-25,00
Güvenlik Alt Boyutu	14,87±4,19	16,00	5,00	4,00-20,00
Otonomi Alt Boyutu	15,39±4,09	16,00	6,00	4,00-20,00

*ÇAA: Çeyrekler arası aralık

Tablo 3'te HPDÖ toplam ve alt boyut puanlarının dağılımları incelendiğinde; HPDÖ puan ortalaması 115,22±28,75 (117,50; ÇAA:36,75) olarak saptanmıştır. İnsan onuru alt boyutu puan ortalaması 41,26±10,53 (43,00; ÇAA:13,00), sorumluluk alt boyutu puan ortalaması 25,25±6,72 (25,00; ÇAA:9,00), harekete geçme alt boyutu puan ortalaması 18,43±4,89 (18,50; ÇAA:6,00), güvenlik alt boyutu puan ortalaması 14,87±4,19 (16,00; ÇAA:5,00) ve otonomi alt boyutu puan ortalaması 15,39±4,09 (16,00; ÇAA:6,00) olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 4. Lisansüstü eğitim alan ve almayan hemşirelerin HPDÖ ve alt boyutlarının ortancalarının karşılaştırılması (N:308)

Eğitim durumu	n	İnsan onuru Ortanca ÇAA*	Sorumluluk Ortanca ÇAA*	Harekete geçme Ortanca ÇAA*	Güvenlik Ortanca ÇAA*	Otonomi Ortanca ÇAA*	HPDÖ Toplam Puan Ortanca ÇAA*						
Lisansüstü eğitim alanlar	64	48,00	11,00	30,00	9,75	22,50	7,00	17,50	6,00	19,50	4,00	134,50	32,25
Lisansüstü eğitim almayanlar	244	41,00	12,00	25,00	9,00	18,00	5,75	15,00	5,75	15,00	6,00	114,00	33,75
Z/p		-4,839/0,000	-4,432/0,000	-4,432/0,000	-4,036/0,000	-5,395/0,000	-5,395/0,000						

*ÇAA: Çeyrekler arası aralık **p< ,05 Z: Mann Whitney U testi

Tablo 4'te lisansüstü eğitim alan hemşirelerin HPDÖ alt boyutlarının puan ortalamaları incelendiğinde, insan onuru 45,73±10,69 (48,00; ÇAA:11,00), sorumluluk 28,10±6,82 (30,00; ÇAA:9,75), harekete geçme 20,64±5,22 (22,50; ÇAA:7,00), güvenlik 16,40±4,27 (17,50; ÇAA:6,00), otonomi 17,29±4,28 (19,50; ÇAA:4,00) ve HPDÖ toplam puan ortalamasının 128,18±30,05 (134,50; ÇAA:32,25) olduğu belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin ise HPDÖ alt boyutları puan ortalamalarının insan onuru 40,09±10,19 (41,00; ÇAA:12,00), sorumluluk 24,50±6,50 (25,00; ÇAA:9,00), harekete geçme 17,85±4,64 (18,00; ÇAA:5,75), güvenlik 14,47±4,08 (15,00; ÇAA:5,75), otonomi 14,90±3,90 (15,00; ÇAA:6,00) olduğu ve HPDÖ toplam puan ortalaması 111,82±27,46 (114,00; ÇAA:33,75) olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi alt boyutları ve HPDÖ toplam ortancalarının lisansüstü eğitim almayan hemşirelere göre daha yüksek ve istatistiksel olarak çok ileri düzeyde anlamlı farklar olduğu (p<,000) belirlenmiştir.

Tablo 5. Hemşirelerin profesyonellik ile ilgili eğitim alma durumları ve eğitim süreleri ile HPDÖ ve alt boyutlarının ortancalarının karşılaştırılması (N:308)

Profesyonellik ile ilgili eğitim alma durumu	n	İnsan onuru Ortanca ÇAA*	Sorumluluk Ortanca ÇAA*	Harekete geçme Ortanca ÇAA*	Güvenlik Ortanca ÇAA*	Otonomi Ortanca ÇAA*	HPDÖ Toplam Puan Ortanca ÇAA*						
Evet	63	46,00	13,00	28,00	10,00	21,00	8,00	17,00	5,00	17,00	5,00	130,00	42,00
Hayır	245	41,00	13,00	25,00	9,00	18,00	6,00	15,00	6,00	16,00	7,00	116,00	35,00
Z/p		-2,951/0,003	-2,587/0,010	-2,886/0,004	-2,220/0,026	-3,208/0,001	-2,999/0,003						

Bu tabloda, araştırmaya katılan tüm hemşirelere göre profesyonellik ile ilgili eğitim alma durumları verildi. *ÇAA: Çeyrekler arası aralık **p< ,05 Z: Mann Whitney U testi

Hemşirelerin profesyonellik ile ilgili eğitim alma durumlarına "evet" yanıtı veren hemşirelerin sorumluluk alt boyutu puan ortalaması 27,17±6,41 (28,00; ÇAA:10,00), harekete geçme alt boyutu puan ortalaması 19,98±4,75 (21,00; ÇAA:8,00), güvenlik alt boyutu puan ortalaması 15,71±4,26 (17,00; ÇAA:5,00), otonomi alt boyutu puan ortalaması 16,71±3,73 (17,00; ÇAA:5,00) bulunurken, HPDÖ puan ortalaması 124,15±26,84 (130,00; ÇAA:42,00) saptanmıştır.

Çalışmada, “hayır” yanıtı veren hemşirelerin sorumluluk alt boyutu puan ortalaması $24,75 \pm 6,72$ (25,00; ÇAA:9,00), harekete geçme alt boyutu puan ortalaması $18,03 \pm 4,86$ (18,00 ÇAA:6,00), güvenlik alt boyutu puan ortalaması $14,65 \pm 4,15$ (15,00; ÇAA:6,00), otonomi alt boyutu puan ortalaması $15,06 \pm 4,12$ (16,00; ÇAA:7,00) bulunmuş ve HPDÖ puan ortalaması $111,92 \pm 28,82$ (116,00; ÇAA:35,00) olarak belirlenmiştir. Hemşirelerin profesyonellik ile ilgili eğitim alma durumları ile insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi alt boyutları ve HPDÖ toplam ortancaları arasında anlamlı farklar olduğu saptanmıştır ($p < ,05$, Tablo 5).

Araştırmada lisansüstü eğitim alan hemşirelerin cinsiyet, medeni durum, kurumda çalışma yılı, birimde çalışma yılı ile insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi ve ölçek toplam puanı arasındaki farkın anlamlı düzeyde ($p > ,05$) olmadığı bulunmuştur. Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin 30 yaş ve altında olanların insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi ve ölçek toplam puanlarının 30 yaş üzerindekiilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin cinsiyet, medeni durum, kurumda çalışma yılı, birimde çalışma yılı ile insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi ve ölçek toplam puanları arasındaki farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin çalışma yılı ile otonomi alt boyutu arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenirken, 10 yıl ve altında çalışan hemşirelerin puan ortalamalarının 10 yılın üzerindeki çalışan hemşirelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tartışma

Bir kamu hastanesinde görev yapan lisansüstü eğitim alan ve almayan hemşirelerin profesyonel değerlerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular literatür bilgileri ışığında, gözlem ve deneyimler doğrultusunda tartışılmıştır.

Çalışmaya gönüllü olarak katılan hemşirelerin HPDÖ genel puan ortalaması $115,22 \pm 28,75$ olarak bulunmuştur. HPDÖ’den alınabilecek en yüksek toplam puanın 155 olduğu dikkate alındığında, hemşirelerin profesyonel değerlerinin “iyi” düzeyde olduğu söylenebilir. Literatürde de bu çalışmaya benzer bulgulara rastlanmaktadır. Kobra, Vahid ve Alsadat’ın (2012) İran’da hemşirelik öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, HPDÖ puanı $92,30 \pm 15,13$; Can ve Acaroğlu’nun (2015) kamu hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde yaptıkları çalışmada puan ortalamasının $123,55 \pm 19,36$; Karadağlı’nın (2016) hemşire öğrenciler üzerine yaptığı çalışmada $132,3 \pm 15,8$; Yılmaz ve Demirsoy’un (2018) kamu hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada $114,94 \pm 16,92$; Zengin ve arkadaşlarının (2018) pediatri hemşireleri üzerine yaptığı çalışmalarında $132,2 \pm 29,9$ olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, HPDÖ ortalaması, Kobra ve arkadaşlarının (2012) çalışmasından yüksek, Yılmaz ve Demirsoy’un (2018) çalışmasıyla eşdeğer, diğer çalışmaların HPDÖ puan ortalamalarından daha düşük bulunmuştur.

Araştırmada HPDÖ alt boyutlarına ilişkin puanlar incelendiğinde; “insan onuru” “sorumluluk”, “harekete geçme”, “güvenlik” alt boyutu puan ortalaması “otonomi” olarak hemşirelerin ölçeğin tüm alt boyutlarının en yüksek değere yakın çıkması mesleki değer algıları yönünden oldukça önemli bir sonuç olarak belirtilebilir. Can ve Acaroğlu’nun (2015) kamu hastanesinde çalışan hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada, hemşirelerin mesleki değerler ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $99,78 \pm 14,95$ olarak bulunmuştur. Gümrah’in (2015) sağlık meslek lisesi ve lisans eğitimi alan hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel değer algılarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmanın, HPDÖ alt boyut puan ortalamaları; “insan onuru” $47,28 \pm 6,553$, “sorumluluk” $28,14 \pm 4,711$, “harekete geçme” $20,18 \pm 3,328$, “güvenlik” $16,86 \pm 2,523$ ve “otonomi” $17,25 \pm 2,638$ olarak saptanmıştır. Gümrah’in (2015) çalışmasındaki HPDÖ tüm alt boyutları, bu çalışmanın alt boyutlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonucun Gümrah’in (2015) çalışmasının öğrenciler üzerinde yapılmış olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Hemşireler üzerine yapılan bir başka çalışmada da “insan onuru” alt boyutu en yüksek puanı aldığı belirtilmiştir (Orak, 2005). Başka çalışmalarda da bu çalışmanın bulgularına benzer sonuçlara rastlanmaktadır (Karadağlı, 2016; Rassin, 2008; Weis ve Schank, 2000). Ölçeğin alt boyutlarından insan onurunun, puan ortalamasının en yüksek çıkmasının hemşirelerin mesleki uygulamalarında kişilere ve bireyselliğe anlayış ve saygı göstererek çalıştıklarını düşündürmektedir.

Hemşirelerin eğitim durumları ile HPDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında çok ileri düzeylerde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Benzer olarak, birçok çalışmada eğitim düzeyinin hemşirelerin profesyonel değerleri üzerinde etkili bir etmen olduğu belirtilmektedir (Dikmen, Karataş, Arslan, Ak, 2016; Fisher, 2014; Görüş ve ark., 2014; Orak ve Alpar, 2012; Rassin, 2008; Tanaka, Taketomi, Yonemitsu, Kawamoto, 2017; Zengin ve ark., 2018). Bu çalışmada eğitim düzeyinin mesleki profesyonellik değerlerinin oluşmasında önemli bir değişken olduğu belirgin bir şekilde görülmektedir. Bunun yanı sıra Zengin ve arkadaşlarının (2018) pediatri hemşireleri ile yaptığı çalışmada, eğitim düzeyi ile HPDÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu, eğitim düzeyi arttıkça toplam puanların da paralel olarak arttığı görülmektedir. Kavaklı, Uzun ve Arslan’ın (2009) yoğun bakım hemşirelerinin profesyonel değerleri ile ilgili yaptıkları çalışmada, eğitimi lisans ve lisansüstü olan hemşirelerin puan ortalamalarının ön lisans mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın, “Lisansüstü eğitim alan ve almayan hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeğinden aldıkları puanlar arasında fark var mıdır?” araştırma sorusunun yanıtı belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin profesyonel değerlerinin yüksek olmasının, aldıkları mesleki eğitimin profesyonel kimlik kazanılmaları ve mesleki uygulamalarda farklı bakış açılarına sahip olmalarında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada profesyonellikle ilgili eğitim alma durumu ile hemşirelerin profesyonel değerleri ve alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görüldürken, bu çalışmadan farklı olarak Görüş ve arkadaşları (2014) ile Yılmaz ve Demirsoy’un (2018) yapmış oldukları çalışmalarında, profesyonellikle ilgili eğitim alma durumu ile hemşirelerin profesyonel değerleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Çalışmada lisansüstü eğitim alan hemşirelerden 30 yaş ve altında olanların 30 yaş üzerindekilerden HPDÖ toplam ve alt boyutların puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Gümrah’ın (2015) öğrencilerle yaptığı çalışmasında da benzer bulgular elde edilmiş, yaş ile profesyonel değerler arasında anlamlı fark bulunurken, 25 yaş üzerindeki öğrencilerin alt boyut ve ölçek toplam puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yılmaz ve Demirsoy’un (2018) hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada, yaş ile HPDÖ puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı, 20-29 yaş aralığındaki hemşirelerin en yüksek puanı aldıkları belirtilmiştir. Orak’ın (2005) hemşirelerde yaptığı çalışmada, yaş ile HPDÖ puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır. Bu çalışmada, 30 yaş ve altında olan hemşirelerin yani daha genç hemşirelerin profesyonelliğe daha yakın olduklarını ve geleneksel meslek anlayışlarına daha uzak oldukları söylenebilir.

Araştırmada, lisansüstü eğitim alan hemşirelerin cinsiyet, medeni durum, kurumda çalışma yılı, birimde çalışma yılı ile HPDÖ ve alt boyutları arasında anlamlı düzeyde farkların olmadığı bulunurken, Gümrah’ın (2015) çalışmasında; cinsiyet ile “insan onuru”, “güvenlik” ve toplam ölçek puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Sorucuoğlu ve Tüfekçi’nin (2015) çocuk hemşireleri üzerinde yaptığı çalışmada, hemşirelerin ileri yaşta, kadın ve lise mezunu olmalarının mesleki profesyonellik düzeylerinin daha düşük olmasına neden olduğu ve farkın anlamsız olduğu saptanırken, bekar olan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin evli olanlara göre önemli düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelerinin mesleki deneyimleri arttıkça mesleki profesyonellik düzeylerinin daha düşük ve aralarındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur. Sorucuoğlu ve Tüfekçi’nin (2015) çalışması çocuk hemşireleri üzerinde yapıldığı için profesyonellik düzeyleri daha düşük çıkmış olabileceği söylenebilir.

Lisansüstü eğitim almayan hemşirelerin çalışma yılı ile “otonomi” alt boyutu arasındaki farkın anlamlı olduğu, 10 yıl ve altında çalışan hemşirelerin puan ortalamalarının 10 yılın üzerinde çalışan hemşirelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Görüş ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında da medeni durum, cinsiyet, çalışma yılı ile HPDÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olmadığı belirtilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Lisansüstü eğitim alan ve almayan hemşirelerin profesyonel değerlerini karşılaştırmak amacıyla yapılan çalışma sonucunda:

- Hemşirelerin HPDÖ’ünden aldıkları toplam puan ortalamasının $115,22 \pm 28,75$, ortanca puanlarının 117,50 olduğu ve hemşirelerin profesyonel değerlerinin iyi düzeyde bulunduğu,
- Hemşirelerin HPDÖ’ünün alt boyutlarından “insan onuru” alt boyutundan $41,26 \pm 10,53$ ortalama puanı ile en yüksek puanı aldıkları,
- Hemşirelerin eğitim durumları ile hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği ortalama puanları arasında anlamlı farklar olduğu ve lisansüstü eğitim alanların daha yüksek olduğu,
- Lisansüstü eğitim alan hemşirelerin, on yıl ve altında çalışanların, YBÜ hemşiresi olarak görev yapanların, profesyonellik ile ilgili eğitim alan hemşirelerin HPDÖ puan ortalamalarının $134,50$ ($128,18 \pm 30,05$; ÇAA:32,25) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda:

- Hemşirelerin mesleki profesyonellik ve profesyonel davranış hakkında bilgilendirilmesi ve bu konuda eğitimlerin düzenlenmesi yoluyla farkındalıklarının sağlanması,
- Hemşirelerin yayın ve araştırma yapmaları konusunda hastane yönetiminin desteğinin sağlanması,
- Hemşirelerin kongre, sempozyum, sertifika programı ve kurslara katılımını sağlamak amacıyla gerekli izin ve maddi desteğinin sağlanması,
- Hemşirelik mesleğinin gelişimi ve hemşirelerin profesyonel değerlerinin geliştirilmesi için hemşirelik uygulamalarında kanıta dayalı uygulamaların artırılması,
- Hemşirelerin lisansüstü eğitimler konusunda desteklenmesi ve uygun çalışma koşullarının sağlanması ve
- Hemşirelikte meslek örgütlerine üyeliğin artırılması gerekli desteğin sağlanması önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan (03.01.2018 tarih ve 20.478.486 sayılı) onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Katılımcılardan yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Approval was obtained from Manisa Celal Bayar University Faculty of Medicine Health Sciences Ethics Committee (dated 03.01.2018 and numbered 20.478.486).

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Written and verbal consent was obtained from the participants.

Kaynaklar

Açıkgöz, G. (2015). *Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin ve profesyonellik davranışlarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Adıgüzel, O., Tanrıverdi H. & Özkan D. S. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 238-257.

Altıok, H. Ö. & Üstün, B. (2014). Profesyonellik: Kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(2), 151-155.

Kavaklı, Ö., Uzun, Ş. & Arslan, F. (2009). *Yoğun bakım hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi*. *Gülhane Tıp Dergisi*, 51(3), 168-173.

Can, Ş. & Acaroğlu, R. (2015). Hemşirelerin mesleki değerlerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile ilişkisi. *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(1), 32-40.
<https://doi.org/10.17672/fnhd.93977>

Çalışkan, Ş. (2013). *Hemşirelik mesleğinin algılanması konusunda bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Çelik, S., Ünal, Ü. & Saruhan, S. (2012). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(3), 193-199.

Demir, S. & Yıldırım, N. K. (2014). Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(1), 25-32.
<https://doi.org/10.5505/phd.2014.77487>

Dikmen, Y., Karataş, H., Arslan, G. G. & Ak, B. (2016). The level of professionalism of nurses working in a hospital in Turkey. *Journal of Caring Sciences*, 5(2), 95-102.
<https://doi.org/10.15171/jcs.2016.010>

Erbil, N. & Bakır, A. (2009). Meslekte profesyonel tutum envanterinin geliştirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 290-302.

Erol, F. (2016). *Hemşirelerin bakım davranışları ve mesleki profesyonel tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın.

Ertürk, C. & Özmen, D. (2018). Hemşirelerin profesyonel tutumlarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3), 191-199.

Fisher, M. (2014). A comparison of professional value development among prelicensure nursing students in associate degree, diploma, and bachelor of science in nursing programs. *Nursing Education Perspectives*, 35(1), 37-42.
<https://doi.org/10.5480/11-729.1>

Göriş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö. & Şentürk, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
<https://doi.org/10.5505/phd.2014.74046>

Gümrah, H. V. (2015). *Sağlık meslek lisesi ve lisans eğitimi alan hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Karadağlı, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 9(2), 81-91.

Kaya, A. (2013). *Antalya il merkezi hastanelerindeki yönetici hemşirelerin profesyonel değerler algısı ile iş doyum düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Antalya.

Kaya, P. (2011). *İstanbul'un bir ilçesinde kamu ve özel sektörde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Küçük, N. (2016). *Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin profesyonel benlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Mersin.

Kobra, P., Vahid, Z. & Alsadat, H. F. (2012). Nursing students' perspectives on professional values in the universities of medical sciences in Iran. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 3(6), 1183-1191. <http://www.irjabs.com>

Orak, N. Ş. & Alpar, Ş. E. (2012). Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 22-31.

Orak, N. Ş. (2005). *İstanbul ilindeki hemşirelerin profesyonel hemşirelik değerleri ve etkileyen faktörlerin analizi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Özpekin, Ö. G. (2015). *Ameliyathane hemşirelerinin mesleki profesyonelliklerinin intraoperatif bakım kalitesine etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Rassin, M. (2008). Nurses' professional and personal values. *Nursing Ethics*, 15(5), 615-630. <https://doi.org/10.1177/0969733008092870>

Sorucuoğlu, A. Y. & Tüfekçi, F. G. (2015). Çocuk hemşirelerinde mesleki profesyonel değerler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 105-109.

Tanaka, M., Taketomi, K., Yonemitsu, Y. & Kawamoto, R. (2017). The current status of nursing professionalism among nursing faculty in Japan. *The Journal of Nursing Research*, 25(1), 7-12. <https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000155>

Tanrıverdi, H. (2017). Hemşirelerin profesyonel değerleri ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 1183-1204. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-05-13-12>

Vicdan, A. K. (2010). Hemşirelikte profesyonellik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı*, 261-263.

Weis, D. & Schank, M. J. (2000). An instrument to measure professional nursing values. *Journal of Nursing Scholarship*, 32(2), 201-204. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2000.00201.x>

Yılmaz, A. T. & Demirsoy, N. (2018). Bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 66, 108-120. <https://doi.org/10.16992/ASOS.13450>

Yılmaz, E. & Vermişli, S. (2016). Yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerde meslekte profesyonelleşmenin iş doyumuna etkisi. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi*, 4(1), 17-27.

Zengin, M., Yayan, E.H., Yıldırım, N., Akın, E., Avşar, Ö. & Mamiş, E. (2018). Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. *Archives of Health Science and Research - HSP*, 5(3), 316-323. <https://doi.org/10.17681/hsp.324725>